

проведення слідчої або іншої процесуальної дії шляхом подання відповідного клопотання, яке слідчий на свій розсуд може залишити без задоволення.

Вагоме значення для ефективного забезпечення законності у кримінальному провадженні є регламентація в КПК порядку проведення окремих слідчих дій як спробу контролю за законністю дій слідчого. Ці положення мають цілком обгрунтований інтерес зі сторони захисту у відстоюванні своїх прав. Глава 20 КПК України регламентує порядок проведення слідчих дій, котрий не врегульований на тому рівні, який дозволяв би стороні захисту їх контролювати та оскаржувати за наявності відповідних підстав. В данному контексті ми маємо на меті розглядати адвоката як додаткового гаранта (на рівні з понятими) неупередженого, повного та швидкого проведення тих чи інших слідчих дій.

Саме з цих причин залучення адвокатів до проведення слідчих (розшукових) дій, при всій складності вирішення цієї проблеми, дозволило б уникнути процесуальних порушень уповноваженими посадовими особами і було б гарантією дотримання прав і законних інтересів підозрюваних, обвинувачених, етичних і моральних вимог. На мій погляд, задля забезпечення ефективної діяльності адвоката потрібна чітка регламентація його повноважень, прав та обов'язків, котрі б повною мірою реалізували його професійну діяльність на засадах дозволів та заборон. Насамперед, треба надати адвокату можливість брати активну участь у проведенні процесуальних дій, а не, як передбачено в ч. 5 ст. 46 нового КПК України, бути лише присутнім під час допиту та інших процесуальних дій. Слід також звернути увагу на те, що захисники практично не беруть участь у провадженні таких слідчих (розшукових) дій, як обшук та огляд, хоча підзахисні в них є більш активними учасниками.

Зважаючи на задекларовану рівність прав обвинувачення та захисту, дуже важливим аспектом, є надання адвокату права вимагати (на законних підставах) від органів державної влади, місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, службових та фізичних осіб виконувати законні вимоги та процесуальні рішення не тільки слідчого та прокурора, а й адвоката (захисника).

Отже, прийняття 13 квітня 2012 року нового Кримінального процесуального кодексу України зумовило початок діяльності нової процедури реалізації права на захист та викликало багато дискусійних питань, суперечок та прогалин, котрі потребують обов'язкового доопрацювання. Тому, зважаючи на появу нового інструменту здійснення кримінального процесу, не варто нехтувати вже створеними нормами, їх потрібно доповнювати, корегувати і піддавати редакції у невід'ємній єдності з діяльністю практичних підрозділів, що, в свою чергу, підвищить рівень законності у всьому процесі загалом.

Місце та роль слідчого комітету як самостійної структури в Україні

Омельченко О.С., кандидат юридичних наук, професор кафедри кримінального процесу НАВС
Фасова О.В., курсант ННІПКПСМ НАВС

Необхідність розгляду питання щодо реформування системи слідчих органів держави, перш за все, зумовлена вимогами Конституції України. Зокрема, пунктом 9 Перехідних положень Основного Закону держави визначено, що прокуратура продовжує виконувати відповідно до чинних

законів функцію нагляду за додержанням і застосуванням законів та функцію досудового слідства – до введення в дію законів, що регулюють діяльність державних органів щодо контролю за додержанням законів, та до формування системи органів досудового розслідування і введення в дію законів, що регулюють її функціонування.

Необхідність реформування органів досудового розслідування в системі органів кримінального судочинства обумовлена також і тим, що саме від ефективності діяльності цих органів залежить кінцевий результат протидії злочинності, безпека громадян та держави.

Проблема реформування слідчих підрозділів органів внутрішніх справ України не нова, оскільки питання з цього приводу піднімалися ще за часів існування УРСР, обумовлена вимогами Конституції України, прийнятої ще в 1996 році та Кримінальним процесуальним кодексом України 2012 року.

Норми Конституції України наповнені гуманістичними засадами (принципами) щодо гарантій забезпечення демократичного кримінального судочинства, яке повинно захищати права і свободи громадян нашої держави. Вони вже й сьогодні як норми прямої дії відчутно позитивно впливають на практику роботи правоохоронних органів і стимулюють законодавчий процес.

У зв'язку з цим нині особливої актуальності набуває питання подальшої демократизації досудового розслідування, яке займає особливе місце у процесі судочинства, адже всебічність, повнота і неупередженість досудового розслідування поряд з іншими засадами є не тільки основою гарантії правильного вирішення кримінального провадження, а й забезпечують непорушність гарантованих Конституцією прав учасників кримінального процесу.

А для цього ми повинні вибудувати таку систему досудового розслідування, яка також надійно забезпечуватиме процесуальну незалежність та самостійність самих слідчих, що є гарантією дотримання прав і свобод громадян. [1, с.272]

У зв'язку з цим Головним слідчим управлінням МВС України опрацьовуються реальні шляхи створення такої системи досудового розслідування, яка б повністю відповідала основним вимогам до правоохоронних органів правової держави.

Метою цієї реорганізації повинно стати забезпечення процесуальної незалежності та самостійності слідчих органів внутрішніх справ, збереження їх існуючого потенціалу, зміцнення кадрової та матеріально-технічної бази, з одночасним створенням юридичних підстав для подальшого реформування досудового слідства в системі МВС України. [3, с.15]

Ще в свій час В. Т. Маляренко вважав, що першим та нині єдиним шляхом удосконалення структури слідчих підрозділів органів внутрішніх справ України та приведення її до міжнародних вимог є створення «вертикальної» системи їх підпорядкування. [2, с.24]

Одним із визначальних факторів доцільності запровадження системи «вертикального» підпорядкування слідчих підрозділів органів внутрішніх справ України є її успішна апробація в практичній діяльності, яка відбулась у 2011 р. Вертикальна підпорядкованість слідчих підрозділів органів внутрішніх справ забезпечує реальну процесуальну самостійність та незалежність слідчих ОВС; гарантує дотримання прав і свобод, законних інтересів громадянина під час проведення досудового розслідування; покращила взаємодію слідчих та оперативних працівників щодо розкриття та розслідування злочинів, в першу чергу, завдяки незалежності слідчих при прийнятті процесуальних рішень,

створення спільних слідчо-оперативних груп, забезпечення виконання в повному обсязі спільних, узгоджених планів оперативно-розшукових заходів та слідчих (розшукових) дій, доручень слідчого тощо.

Наступним етапом у створенні Слідчого комітету має бути передача слідчих підрозділів прокуратури та податкової міліції Слідчому комітету при МВС України. Зважаючи, що слідчі Служби безпеки України розслідують особливі категорії кримінальних проваджень, питання про передачу слідчих підрозділів органів безпеки повинно опрацьовуватися додатково в міру перетворення її на аналітично-інформаційний орган спеціального призначення.

Така новація надасть можливість суттєво підвищити ефективність розслідування злочинів, що дозволить на належному рівні забезпечувати конституційні права та свободи людини

Список використаних джерел:

1. Лобойко Л. М. Кримінальний процес : підручник / Л. М. Лобойко. – К. : Істина, 2014. – 432 с.
2. Маляренко В. Т. Про досудове слідство, його недоліки і реформу // Вісник Верховного Суду України. — 2013. — № 8. — С. 16–26.
3. Романюк Б. В. До проблеми перебудови досудового слідства // Адвокат. – 2013. - №1 (52). – С. 12-15.

Використання гіпнозу під час допиту

Мельник О.В., кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального процесу НАВС

Остапчук Д.О., курсант ННШКПСМК НАВС

Нові за своїм характером способи й засоби посиленої протидії розкриттю та розслідуванню злочинів обумовлюють необхідність пошуку нових засобів і методів для отримання вербальної інформації. Наявні випадки, коли в ході розслідування кримінальних проваджень виникає ситуація, за якої свідки та потерпілі, незважаючи на бажання пригадати важливі для слідства обставини і події за активної допомоги в пригадуванні з боку слідства, все-таки виявляють повну нездатність до репродукції. Причин такому явищу безліч: від неусвідомлення відображення і латентного фіксування інформації до різної природи амнезій щодо подій, які мають доказове значення. Результатом численних психологічних досліджень у цій галузі став висновок про те, що мозок зберігає значно більше інформації про минуле, ніж людина усвідомлює і може довільно відтворити. На сьогодні психологи стверджують: інформація запам'ятовується одночасно двома шляхами: на свідомому та підсвідомому рівнях. Отож дані, які надходять до сфери підсвідомості, запам'ятовуються інтуїтивно, несвідомо, і суб'єкт навіть не підозрює про наявність у себе певних знань. При цьому активізація асоціативних зв'язків на свідомому рівні не завжди виявляється дієвим методом. Крім того, відомі випадки розладів пам'яті, що виникають у результаті різних травм. Такі розлади часто є результатом злочинного впливу на потерпілого або свідка і проявляються в різних психічних і фізичних травмах. Потерпілий зазнає травм і внаслідок вживання наркотичних, психотропних та інших хімічних речовин (наприклад, клофеліну), що пригнічують функцію пам'яті. На нашу думку, допомогу в «пожвавленні» пам'яті може надати така галузь медицини як гіпнологія.

Сучасне законодавство не передбачає застосування гіпнозу у кримінальному судочинстві, втім, на нашу думку, необхідно розглянути таку можливість за певних умов, що будуть мати допустимий та правомірний